

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ

СФЕРА ДІЇ ТРУДОВОГО ПРАВА ТА ПРАВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Матеріали
V Всеукраїнської науково-практичної конференції
(м. Харків, 28 жовтня 2016 року)

За загальною редакцією
доктора юридичних наук, професора
К. Ю. Мельника

Харків – 2016

УДК 349.2; 349.3
ББК 67.405(4Укр)
С 91

*Друкується за рішенням оргкомітету відповідно до доручення
Харківського національного університету внутрішніх справ
від 23.08.2016 № 88*

С 91 **Сфера** дії трудового права та права соціального забезпечення : матеріали V Всеукраїнської наук.-практ. конф. (м. Харків, 28 жовтня 2016 р.) ; за заг. ред. К. Ю. Мельника / МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Х. : ХНУВС, 2016. – 426 с.

Збірник містить тези доповідей, які присвячені актуальним проблемам сфери дії трудового права та права соціального забезпечення, зокрема правовому регулюванню відносин з проходження служби державними службовцями та службовцями правоохоронних органів; відносин із застосування праці членами господарських товариств, виробничих кооперативів, фермерських господарств тощо.

Для науковців, працівників органів праці та соціального захисту, державних службовців та службовців правоохоронних органів.

УДК 349.2;349.3
ББК 67.9405(4Укр)

*Тези доповідей друкуються мовою оригіналу.
Відповідальність за точність поданих фактів, цитат і прізвищ
несуть автори та їх керівники.*

© Харківський національний університет
внутрішніх справ, 2016

виховання і заохочення із заходами дисциплінарної відповідальності щодо підпорядкованих державних службовців; 4) поєднання повсякденної вимогливості керівників до підпорядкованих державних службовців з постійною турботою про них, виявленням поваги до їхньої честі та гідності, забезпеченням гуманізму та справедливості.

Підбиваючи підсумки вважаємо, що все ж таки термін «службова дисципліна» виступає похідним від трудової дисципліни. А тому підтримуємо позицію В. С. Венедиктова, що службова дисципліна – це встановлена в державних органах для окремої категорії працівників (державних службовців) дисципліна праці, яка полягає в дотриманні загальних і спеціальних обов'язків, прав, а також заборон та обмежень, встановлених Конституцією й законодавством України, статутами, положеннями, нормативними актами міністерств і відомств, наказами керівників, що видаються в межах їх повноважень¹.

УДК 349.2:061.1ЕС-044

ПРОБЛЕМИ РОЗБУДОВИ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ В ПРОЦЕСІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Середа О. Г.,

*доцент кафедри трудового права
Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого,
канд. юрид. наук, доцент*

Проголошення Україною незалежності, здійснення економічних перетворень, побудова правової, соціальної держави зумовили гостру потребу у створенні належної правової бази, яка б ґрунтувалась на певних засадах, що визначені європейською спільнотою. Основою досконалості та ефективності законодавства в царині праці є відповідні системні теоретичні дослідження в багатьох галузях права, насамперед трудового. У процесі здійснення правової реформи трудового законодавства необхідно визначити першочергові принципи, які б становили основу правового регулювання.

Розбудова правової держави та переорієнтація взаємовідносин між суб'єктами трудового права неможливі без запровадження принципу верховенства права як однієї з вихідних

---

¹ Венедиктов В.С. Трудове право України : підручник / В. С. Венедиктов. – К. : Істина, 2008. – С. 287.
© Середа О. Г., 2016

засад розвитку суспільства, запровадження загальнолюдських цінностей у царині праці, втілення гуманістичних ідеалів у трудовому законодавстві України. Не випадково верховенство права закріплено ст. 8 Конституції України як засадничий принцип державної політики і діяльності державних різноманітних інституцій та установ.

Принцип верховенства права є однією з основних ознак сучасної правової, соціальної держави, в якій право підкорює собі державну владу, а основні права людини та її соціальна спрямованість становлять зміст свободи, заснованої на законах, що відображають соціальну справедливість, які змінюються законним шляхом¹. Необхідно звернути увагу на те, що суттєвим недоліком у дослідженні сутності верховенства права є відірваність цього поняття від реалій життя, надання йому значення самостійної абстрактної та незрозумілої ідеї². Особливо це стосується праворозуміння й правозастосування в царині праці, оскільки у цій сфері діє велика кількість нормативно-правових актів, які приймалися у різний час, мали різну ідеологічну складову тощо.

О. Ф. Скакун слушно підкреслює, що об'єднанчі процеси правових систем і інтеграція України в європейський правовий простір є надзвичайно актуальним завданням у сучасних умовах. У процесі інтеграції правових систем їх ціннісні елементи не лише зберігаються, а й стають для них загальними, переходять на наднаціональний рівень. До найцінніших елементів взаємодії правових систем у формі інтеграції належать загальні національні принципи права, на підставі яких і формуються загальнолюдські принципи. Саме вони мають бути використані як універсальний і ефективний засіб інтеграції, вони відбивають найважливіші закономірності й засади розвитку людства, природу права, тісно пов'язані з принципами моралі, політичною й економічною сферами тощо. Принцип верховенства права належить до загальнолюдських цінностей, він пройшов повний цикл розвитку – від ідеї через доктрину до принципу, від принципу

---

¹ Оніщенко Н. М. Юридична відповідальність держави перед особою. Проблеми відповідальності прав і свобод людини і громадянина в Україні : монографія / Н. М. Оніщенко. – К. : Юрид. думка, 2007. – С. 90–92.

² Шемшученко Ю. С. Передмова / Ю. С. Шемшученко // Принцип верховенства права: проблеми теорії та практики : монографія : у 2 кн. Кн. 1 : Верховенство права як принцип правової системи: проблеми теорії / відп. ред. Н. М. Оніщенко. – К. : Юрид. думка, 2008.

внутрішньодержавного права до принципу міжнародного права. Принцип верховенства права є оптимальним регулятором, інструментом інтеграції. Цей принцип, з одного боку, є безумовною вимогою до будь-якої демократичної держави, з іншого – правові системи потребують інтеграції саме на підставі принципу верховенства права, дотримання певних цінностей, а саме: 1) обмеження державної влади правом (правами та обов'язками людини), правова захищеність індивідуальної, соціальної сфер життя людини від значної регламентації з боку держави, від свавілля посадових осіб; 2) рівність громадян перед законом, досягнення єдності прав та обов'язків суб'єктів права; 3) реальність та гарантування прав і свобод людини, створення ефективних механізмів їх охорони і захисту; 4) наявність ефективного і зрозумілого правосуддя, вільний доступ до нього, обов'язковість виконання рішень суду; 5) дотримання законності і правопорядку в суспільстві¹. Принцип верховенства права – вищий принцип міжнародного права, показник демократизму, захисту миру й дотримання прав і свобод людини, оптимальний регулятор суспільних відносин².

Що стосується поняття євроінтеграції, то це складний соціально-економічний процес, що спрямований на налагодження тісного співробітництва з європейськими державами та подальше зближення цивілізаційно споріднених національних спільнот³.

Важливою умовою успішної інтеграції України до Європейського Союзу є піднесення на новий рівень національного трудового законодавства та здійснення максимально доступної можливості реалізації права на працю для громадян України.

Процес реалізації права на працю в умовах євроінтеграції України відбувається в напрямі зближення трудового законодавства України із сучасною європейською системою права,

---

¹ Скаун О. Ф. Верховенство права как принцип интеграции правовых систем в современном мире / О. Ф. Скаун // Наукові праці Одеської юридичної академії. – О. : Юрид. л-ра, 2009. – Т. 8. – С. 37–41.

² Скаун О. Ф. Верховенство права як принцип взаємодії правових систем в умовах глобалізації / О. Ф. Скаун // Порівняльне правознавство: сучасний стан і перспективи розвитку : зб. Матеріалів міжнар. наук. симпозиуму «Дні порівняльного правознавства» (Київ, 8–11 квіт. 2009 р.). – К. : Логос, 2009. – С. 100–102.

³ Чубарьян А. О. Европейская идея в истории: проблемы войны и мира / А. О. Чубарьян. – М. : Междунар. отношения, 1987. – С. 33.

яка сприяє розвитку культурної, соціальної, підприємницької активності громадян України, що, у свою чергу, приводитиме до поступового добробуту громадян і наближення його до рівня держав – членів Європейського Союзу. Цей процес – стратегічна мета України, адже є найкращим способом реалізації національних інтересів побудови економічно розвиненої держави, зміцнення її позицій у світі. Україна прагне максимально врахувати вимоги законодавства Європейського Союзу під час нормопроєктування, підготовки кваліфікованих спеціалістів, створення належних умов для інституціонального, науково-освітнього, нормопроєктного, технічного, фінансового забезпечення процесу адаптації законодавства України. Сьогодні створено основні політико-правові та організаційні засади адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

Наразі першочерговим кроком у процесі реформування трудового законодавства та здійснення бездоганної реалізації права на працю в умовах євроінтеграції України є прийняття нового Трудового кодексу України, норми якого будуть відповідати ратифікованим Україною міжнародно-правовим актам. Такий Кодекс повинен: 1) бути вільним від ідеологічних стереотипів та декларативних норм законодавства радянського режиму; 2) відповідати соціально-економічним та культурним процесам сучасності; 3) систематизувати в єдину систему всі трудові норми та принципи, а також усі загальні й універсальні правові норми галузей України та міжнародного трудового права; 4) детально прописувати повноваження органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері регулювання трудових відносин¹. Такі підходи, безумовно, впливатимуть і на приведення українського законодавства про працю до європейських стандартів і наповнювати новим змістом правовий механізм захисту прав працівників.

---

¹ Мельник К. В. До питання адаптації трудового законодавства до міжнародних норм / К. В. Мельник // Форум права. – 2011. – № 1. – С. 646.